

2012

№10

Filologiya masalalari

İSAXAN İSAXANLI

AMEA Nizami adına Ədəbiyyat institunun doktorantı

Xəzər universiteti,

Məhsəti küçəsi 11,

elektron poçt: iisaxanli@khazar.org; isaxanisaxanli@mail.ru

**“İRAN NƏĞMƏLƏRİ” AZƏRBAYCAN DİLİNDƏ:
BİR ŞEİRİN 6 TƏRCÜMƏSİ**

Açar sözlər: Azərbaycan dilinə tərcümələr, Yesenin Azərbaycan dilində, “İran nəğmələri”, Azərbaycan dilində, Yesenin Bakıda, Rus poeziyasından tərcümələr

ключевые слова: Переводы на азербайджанский язык, Есенин на азербайджанском языке, «Персидские мотивы» на азербайджанском языке, Есенин в Баку, Переводы из русской поэзии

key words: Translations into Azerbaijani, Yesenin in Azerbaijani Language, "Persian Motifs" in Azerbaijani Language, Yesenin in Baku, Translations from Russian Poetry

«Улеглась моя бывлая рана...» şeiri «Персидские мотивы» silsiləsinə daxil olan sayca birinci şeirdir. Şeir ilk dəfə 1924-cü il dekabrın 10-da Batumda «Трудовой Батум» qəzetinin 280-ci nömrəsində çap olunmuşdur. Bu şeir «До свиданья, друг мой, до свиданья» və «Прощай, Баку!» şeirlərindən sonra Yesenin dilimizə ən çox tərcümə olunan şeirdir («В Хорассане есть такие двери...» şeiri ilə yanaşı).

Şeiri 6 müəllif – Əliğa Kürçaylı, Səyavuş Məmmədzadə, Qoca Xalid, Firuz Mustafa, İsxan İsxanlı və Eyvaz Borçalı tərcümə etmişdir.

Şeir orijinalda belədir:

Улеглась моя бывлая рана –
Пьяный бред не гложет сердце мне.
Синими цветами Тегерана
Я лечу их нынче в чайхане.

Сам чайханщик с круглыми плечами,
Чтобы славилась пред русским, чайхана,
Угощает меня красным чаем
Вместо крепкой водки и вина.

Угощай, хозяин, да не очень.
Много роз цветет в твоём саду.
Нездаром мне мигнули очи,
Приоткинув черную чадру.

Мы в России девушек весенних
На цепи не держим, как собак,
Поцелуям учимся без денег,
Без кинжальных хитростей и драк.

Ну, а этой за движенья стана,
Что лицом похожа на зарю,
Подарю я шаль из Хороссана
И ковер ширазский подарю.

Наливай, хозяин, крепче чаю,
Я тебе вовеки не солгу.
За себя я нынче отвечаю,
За тебя ответить не могу.

И на дверь ты взглядывай не очень,
Все равно калитка есть в саду...
Незадаром мне мигнули очи,
Приоткинув черную чадру (1, стр.248).

İndi şeirin tərcümələrini (təbii ki, bu sətirlərin müəllifinin tərcüməsi istisna olmaqla) təhlil etməyə, yeri gəldikcə qarşılıqlı – müqayisəli təhlil aparmağa çalışacağıq.

Əliğa Kürçaylının tərcüməsi

Mənim köhnə yaram qövr etmir hələ,
Sərxoş qızdırmalar keçmir qəlbimdən.
Tehranın bu mavi çiçəklərilə
Onu çayxanada sağaldaram mən.

Çayxana rulara xoş gəlsin deyə,
O enlikürəkli çayçı durmadan –
Al şərab yerinə, araq yerinə
Süzür mənim üçün məxməri çaydan.

Bəsdir bir stəkan, a çayçı, yetər,
Neçə güllər açıb sənin bağçanda.
Bil, yersiz baxmadı mənə o gözlər
Qara çadrasını atıb bir anda.

Bahar tərəvətli gözəlləri biz
Rusiyada it kimi zəncirləmirik.
Davasız, məkrsiz, pulsuz, xəncərsiz
Öpürük onları, əzizləyirik.

Fəqət şəfəq üzlü günəş camalın
Bu incə belinin bir süzməsiyçün –
İnan ki, verərəm Xorasan şalı,
Mən Şiraz xalçası verərəm bu gün.

Bir az da tünd elə çayçı, çayçı, sən
Bil... yalan demərəm ömrümdə sənə.
Yalnız özüm üçün cavabdehəm mən,
Cavab verəmmərəm səninin yerinə.

Bəsdir, sən qarıya baxma bu qədər,
Başqa qarı da var səninin bağçanda.
Bil, yersiz baxmadı mənə o gözlər
Qara çadrasını çəkib bir anda (2, səh.98).

Şeirin ilk tərcüməçisi olan Əliağa Kürçaylı bu şeiri özünəməxsus ilhamla tərcümə etmiş, onun Azərbaycan dilində gözəl səslənməsinə nail olmuşdur. Bununla belə, bəzi məqamları qeyd etmək istəyirik: Şeirinin birinci bəndində tərcüməçi “Пьяный бред не гложет сердце мне” misrasını “Sərxoş qızdırmalar keçmir qəlbimdən” kimi tərcümə etmişdir. Bu tərcümə orijinaldakı fikrin hərfi tərcüməsidir və Azərbaycan dilində səslənməsi zəifdir. Həmin bəndin son misrasının tərcüməsində də müəyyən qeyri-dəqiqlik var. Belə ki, orijinalda mənə indiki zamanda təsvir edilsə də (“Я лечу их нынче в чайхане”), tərcümədə gələcək zamanda verilmişdir (“Onu çayxanada sağaldaram mən”). Biz bu misrada “sağaldıram” sözünün əvəzinə, mexaniki olaraq “sağaldaram” sözünün getdiyini düşünərək, tərcümənin Əliağa Kürçaylının sağlığında dərc edilmiş hər üç variantını müqayisə etdik. Lakin həmin variantlarda da bu misra “Onu çayxanada sağaldaram mən” kimi verilmişdir.

İkinci bənd kifayət qədər uğurlu tərcümə edilsə də, bir məqama nəzər salaq: Orijinalda ikinci bənd belə bir misra ilə başlayır: “Сам чайханщик с круглыми плечами”. Bu misranın tərcüməsinə diqqət yetirək: “O enlikürəkli çayçı durmadan”. Orijinaldan açıq-aydın görünür ki, rus qonağın – məşhur şairin qulluğunda çayxana sahibi özü durur ki, çayxanası məşhurlaşsın. Odur ki, bu misrada əsas məqam da çayçının enlikürəkli olması deyil, məhz çayxana sahibinin özünün qulluq etməsidir. Lakin orijinalın ruhunun dəqiq verilməsi üçün vacib olan bu fikir tərcümədə öz əksini tapmamışdır. Bir qədər irəli gedərək qeyd edək ki, tərcüməçilərdən yalnız Eyvaz Borçalı bu məqamı tuta bilmişdir.

Üçüncü bəndin son misrasında (“Qara çadrasını atıb bir anda”) “atıb” sözü əvəzinə, şeirin son misrasında olduğu kimi, “çəkib” sözü işlədilsə, daha doğru olardı. Bununla bağlı bir məqama diqqət yetirək: Şeirinin tərcüməsinin ilkin variantında (3, səh.95-96) həm üçüncü, həm də sonuncu bənddə bu misra eyni şəkildə – “Qara çadrasını çəkib bir anda” kimi verilmişdir. Lakin sonrakı iki variantın hər ikisində (4, səh.77; 2, səh.98) üçüncü bənddə “çəkib” ifadəsi “atıb”la əvəz edilmişdir. Bu əvəzləmənin məntiqini başa düşmək çətindir. Bəlkə də bu məqam müəllifin özünün də gözündən qaçmış mexaniki səhvdir.

Digər bəndlərin tərcüməsində, fikrimizcə, tərcüməçi ustalığ nümayiş etdirmişdir.

Səyavuş Məmmədzadənin tərcüməsi

Ovundu qəlbimin köhnə yarası,
Sərxoş mərəkələr geridə qaldı.
Tehran güllərinin mavi röyası,
Çayxana dəmləri könlümü aldı.

Çayçı da can-başla yarayır mənə,
«Urus»a çayxana xoş gəlsin deyə.
Araq əvəzinə, mey əvəzinə
Məxməri çay süzür göy piyaləyə.

Çox da əl-ayağa düşmə, a çayçı,
Bağçada gül gülü səsləyir yenə.
Boş yerə deyil ki, çadranı açıb
Birisə göz vurdu xəlvətcə mənə.

Bizim Rusiyada əzəldən bəri
Qız nədi, qəfəsdə saxlamaq nədi.
Satın da almarıq ilk öpüşləri,
Xəncərə güvənib çağlamaq nədi...

Bayaq gördüyümün hər cəlvəsinə
Halaldı səpələ zər qədəminə.
Xorasan şalını al beləsinə,
Şiraz xalısını sər qədəminə.

Süz, çayçı, çayını bir az tünd elə,
Düz sözü ömrümdə əyə bilmərəm.
Bilirəm işimi mən indən belə,
Sənin işlərini deyə bilmərəm.

Qarıya göz qoyub üzümə özünü,
Bağçana bir cığır tapılar yenə...
Boş yerə deyil ki, açıb özünü,
Çadralı bir gözəl göz vurdu mənə... (5, səh.331)

Burada birinci iki misra ustalıqla verilmişdir və orijinaldakı fikri dəqiq əks etdirməklə yanaşı, Azərbaycan dilində də xeyli şirin səslənir. Lakin orijinalda şair "Синими цветами Тегерана" dedikdə, sadəcə olaraq, çay otunu və çayın dəmlənməsində istifadə edilən bəzi ədviyyələri nəzərdə tutur. Tərcümədə isə "Tehran güllərinin mavi röyası" kimi qarışıq bir misra meydana çıxmışdır.

Orijinalda üçüncü və son bəndin ikinci beyti eyni cür ifadə edilsə də, tərcümədə bu hal saxlanılmamışdır. Qeyd etmək istəyirik ki, bu üsul Yeseninin şeirlərində tez-tez istifadə etdiyi, sevdiyi üsullardandır. Ən azı, bu səbəbdən həmin beytlər hər iki halda eyni cür ifadə edilməlidir.

Şeirin 4-cü bəndinin tərcüməsi ilə bağlı bir neçə kəlmə demək lazım gəlir. Əliağa Kərəçaylı həmin bəndin tərcüməsində orijinala tam sadıqlığını saxlayaraq, bəndi olduğu

kimi tərcümə etmişdirsə, Səyavuş Məmmədzadə, əksinə, həmin bəndi xeyli “azərbaycanlaşdırmışdır”.

Y.Quluzadə məqalələrindən birini həmin bəndin tərcümələrinin təhlilinə həsr etmişdir. Müəllif məqalədə nəticə olaraq yazır: “*Formal yaxınlaşsaq, Əliağa Kürçaylı haqlıdır. Tərcüməçi qaldırılan problemlərə müəllifin baxışlarında düzəliş etməməlidir və buna onun haqqı da yoxdur. Səyavuş Məmmədzadədə estetik konsepsiya üstünlük təşkil edir – onun üçün bütün silsilənin, əsərin bütövlükdə əhvali-ruhiyyəsinin verilməsi, ümumi səslənməsi vacibdir. Doğrudur, bu halda Səyavuş Məmmədzadə bir qədər həddi aşmışdır – qafiyəli misralar yüngül səslənir: “Qız nədi, qəfəsdə saxlamaq nədi”; “Xəncərə güvənib çaqlamaq nədi”. Məşhur bir şeirin sözləri qulaqlarda cingildəyir: “Çay nədi, say nədi...”*” (6. str.28).

Tədqiqatçının bu fikrini təkzib etmirik. Amma bununla yanaşı qeyd etmək istəyirik ki, “Qəz nədi, qəfəsdə saxlamaq nədi” misrasə orijinaldakə uypun fikrin tərcüməsi kimi kifayət qədər ıvurlu tapəntədir. Azərbaycan dilində 30x güzəl və təbii səslənir. Təəssüf ki, son misra (“Xəncərə güvənib çaqlamaq nədi...”) bu güzəlliyə mane olur, Y.Quluzadənin yazdərə kimi yəngəl səslənir.

Şeirin son beytinə nəzər salaq:

Незадаром мне мигнули очи,

Приоткинув черную чадру.

Tərcüməsi:

Boş yerə deyil ki, açıb üzünü,

Çadralı bir gözəl göz vurdu mənə...

Orijinaldakı “приоткинув” sözünü tərcüməçi “açıb üzünü” kimi vermişdir. Qeyd edək ki, 3-cü bənddə də tərcüməçi həmin məqamda “çadranı açıb” kimi qeyri-poetik və qeyri-adekvat bir ifadəyə üstünlük vermişdir. Burada başqa bir ifadə tapılmalıydı. Çünki göz vurmaq üçün üzü açmağa ehtiyac yoxdur, çadranı çəkmək kifayətdir. Əslində, göz vurmanın güzəlliyi və intimliyi də elə bundadır.

Qoca Xalidin tərcüməsi

Köhnə yaralarım çətin qanaya,

Daha sona yetdi səfil həyatım.

Girdim Tehrandakı bir çayxanaya

Ki, mavi güllərlə başımı qatım.

Ruslar çayxanaya dadansın deyə

Yekəpər çayçı da canını üzür.

Dodaq büzə-büzə arağa, meyə

Mənə qıpqırmızı qaynar çay süzür.

Bəsdı, bəs... hələlik süzmə, a çayçı,

Bir az da qoy güllü bağına baxım.

Bir qara çadralı üzünü açıb,

Bayaq ordan mənə göz vurdu axı.

Bizdə qızlar saymır çadranı-zadı,

Gözəllər dünyanı almır vecinə.

Satın da almırıq öpüşü, satın,
Sevib-sevilmirik xançal gücünə.

Amma bağdan çıxıb hey aram-aram,
Gəlib qabağında dursa o sona,
Xorasan şalı da bağışlayaram,
Şiraz xalçası da verərəm ona.

Di gətir, tünd çayın sinəmə yatır,
Gəl ki, əməlinlə barışammaram.
Bir də... mənim gücüm özümə çatır,
Sənin işlərinə qarışammaram.

Qarıya boylanıb durma, a çayçı,
İstəsəm, yol tapıb gəzərəm bağı.
Bir qara çadralı üzünü açıb,
Bayaq ordan mənə göz vurdu axı (7, səh.38).

Birinci bənddə tərcüməçi orijinaldakı əhvali-ruhiyyəni tuta bilsə də, məna və məzmun baxımından orijinaldan xeyli uzaqlaşmışdır. Belə ki, şair Tehrana getməyib, Tehrandakı çayxanada oturmayıb. O, sadəcə olaraq, Tehran otları ilə dəmlənmiş çay içir. Digər tərəfdən, orijinalda şair çayxanada “yaralarını sağaldırsa”, tərcümədə, sadəcə, “başını qatır”.

Tərcüməçi ikinci bənddə “dadansın”, “yekəpər çayçı”, “dodaq büzə-büzə” kimi ifadələr işlətməklə, fikrimizcə, tərcüməyə “ucuzluq” gətirmişdir. Digər tərəfdən, ikinci bəndin üçüncü misrasında işlədilən “dodaq büzə-büzə” ifadəsi tamamilə yersizdir. Rusları çayxanaya “dadandırmaq” üçün “canını üzən” “yekəpər çayçı”, əslində, dodaq büzməməli, gülərüzlü, xoşsifətli olmalıdır.

Orijinalda şeirin üçüncü bəndi belə başlayır: “Угощай, хозяин, да не очень”. Tərcüməçi bu misranı “Bəsdı, bəs... hələlik süzmə, a çayçı” kimi vermişdir. Aydınca görünür ki, tərcüməçi həmin misranın əvvəlki bənddən doğan istehza tonunu, oradakı istehzal müraciəti görə bilməmişdir. Ümumiyyətlə, yalnız Səyavuş Məmmədzadə və Eyvaz Borçalı həmin misranın mənasını, müəyyən mənada, duyaraq tərcümə etmişlər: “Çox da əl-ayağa düşmə, a çayçı” (Səyavuş Məmmədzadə), “Ağa, bir ara ver, bir azca gözlə” (Eyvaz Borçalı). Qeyd edək ki, Əliağa Kürçaylının tərcüməsini təhlil edərkən tədqiqatçı Pərvanə Məmmədova bu incə məqamı hiss etmiş və bunu tərcüməçiyə irad tutmuşdur (8, стр.138).

Üçüncü bəndin ikinci beytinə nəzər salaq:
Незадаром мне мигнули очи,
Приоткинув черную чадру.

Beytin tərcüməsi şeiriyyət baxımından xeyli zəif şəkildə verilmişdir:
Bir qara çadralı üzünü açıb,
Bayaq ordan mənə göz vurdu axı.

5-ci bənddə belə bir beyt var:
Ну, а этой за движенья стана,
Что лицом похожа на зарю.

Tərcüməçi bu beyti də qeyri- dəqiq tərcümə etmişdir:
Amma bağdan çıxıb hey aram-aram,
Gəlib qabağında dursa o sona.

Bu tərcümədə bir məqamı da qeyd etmək istəyirik. Orijinalın son bəndinə diqqət yetirək:

И на дверь ты взглядывай не очень,
Все равно калитка есть в саду...
Незадаром мне мигнули очи,
Приоткинув черную чадру.

Bənd belə tərcümə edilmişdir:
Qarıya boylanıb durma, a çayçı,
İstəsəm, yol tapıb gəzərəm bağı.
Bir qara çadralı üzünü açıb,
Bayaq ordan mənə göz vurdu axı.

Burada bir vacib psixoloji məqam var: Orijinalda şair fikrini üstüörtülü, sirli çəkildə dediyi halda, tərcüməçi çayçıya hər şeyi açıq deyərək, sanki ona meydan oxuyur: "İstəsəm, yol tapıb gəzərəm bağı". Fikrin bu intonasiyada verilməsi, hesab edirik ki, şeirin ruhuna uyğun deyil. Digər tərəfdən, 3-cü misradakı "üzünü açıb" əvəzinə başqa bir ifadə işlədilsə daha yaxşı olardı.

Firuz Mustafanın tərcüməsi

Köhnə ağrılarım səngiyib hələ,
Könlümü didməyir dərdlər, duyuram.
Tehranın masmavi gülləri ilə
Mən bir çayxanada məlhəm qoyuram.

Çayçı rus qonağa, yəni ki mənə
Çayı tərif edir, yaxınlaşaraq:
Tünd araq yerinə, şərab yerinə
Məni tünd çayına eləyir qonaq.

Çayçı, gəl başımı çox qatma çayla,
Çoxdur qızıl güllər sənə bağçanda.
Çadradan boylan o gözlər hələ
Yadımdan çıxmıyır, gör bir haçandı.

Nazənin qızları Rusiyada, bil,
Zəncirdə it kimi saxlamırıq biz.

Öpüşlə onlara veririk təlim
Hiyləsiz, davasız, xəncər-nizəsiz.

O naz-qəmzə üçün, o ədalarçün,
O nurlu sifətçün keçib varımdan,
Mən Xorasan şalı alaram bu gün,
Lap Şiraz xalçası taparam, inan.

Çayxana sahibi, süz tünd çayından,
Mən səni aldadan deyiləm, əlbət.
Səninçün cavabdeh bax mənəm bu an,
Cavabdeh deyiləm özümçün fəqət.

Gəl sən də qarıya boylanma belə,
Onsuz da qıfil var sənin bağçanda.
Çadradan boylanın o gözlər hələ
Yadımdan çıxmıyır, gör bir haçandı (9).

Birinci bəndin tərcüməsi, prinsip etibarilə, normal olsa da (ikinci misranın zəifliyi gözdən qaçmır), ikinci bənd haqqında bunu demək mümkün deyil. Orijinalın ilk iki misrasındakı fikir qeyri-dəqiq və şeiriyət cəhətdən zəif ifadə edilmişdir:

Çayçı rus qonağa, yəni ki mənə
Çayı tərif edir, yaxınlaşaraq...

Şeirdə şeiriyəti təmin edən əsas məqamlardan biri olan 3-cü bəndin son iki misrasına nəzər salaq:

Незадаром мне мигнули очи,
Приоткинув черную чадру.

Orijinaldakı mənzərə tərcümədə xeyli zəif, qeyri-dəqiq, dolaşq və şairənəlikdən uzaq səkində təsvir edilmişdir:

Çadradan boylanın o gözlər hələ
Yadımdan çıxmıyır, gör bir haçandı.

Bu sanki həmin beytin tərcüməsi deyil, burada Yesenin şeiriyətindən, Yesenin axıcılığından əsər-əlamət belə yoxdur.

Şeirin 6-cı bəndinin son iki misrasında aydınca ifadə edilmiş fikir tamamilə əks mənada tərcümə edilmişdir. Sadəcə desək, “özümçün” və “səninçün” sözlərinin yeri dəyişik düşmüşdür.

Şeirin son bəndindəki “Все равно калитка есть в саду...” misrasını tərcüməçi “Onsuz da qıfil var sənin bağçanda” kimi vermişdir. “Калитка” və “qıfil” sözləri tamam başqa-başqa mənə ifadə edir. Burada “qıfil” sözü yerində işlənilməmiş və bəndin mənasına da uyğun gəlmir.

Eyvaz Borçalının tərcüməsi

Səngiyib sinəmin yara böhranı,

Gəmirir içimi o sərxoş qada.

Mavi çiçəkləri güllü Tehranın

Canıma dərmandı bu çayxanada.

Çayxana sahibi bayaqdan bəri,
Rusun qabağında şan həvəsinə
Özü çay daşıyır məndən ötəri,
Tünd araq yerinə, mey əvəzinə.

Ağa, bir ara ver, bir azca gözlə,
Gül açıb baxçanda güllərin məti.
Havayı göz vurmur mənə o gözlər,
Qara çadrasını çəkib xəlvəti.

Bizim tərəflərdə, ruslar elində
Zəncirdə saxlanmır yaz ətirli qız.
Opüş öyrənirik busə dilində
Xəncərsiz, bıçaqsız, pulsuz, davasız.

O incə bellinin qəməsi aləm,
Sökən dan yerinə bənzər camalı;
Şiraz xalçasını peşkəş eylərəm,
Öpər ayağını Xorasan şalı.

Çay süz, ağa çayçı, bir az tünd elə,
Ömrümdə mən sənə kələk gəlmərəm.
Özümə zəminəm mən indən belə,
Sənəsə cavabdeh ola bilmərəm.

Tez-tez o qarıya boylanma hədə
Onsuz da bağ yolu daha sərfədi;
Havayı göz vurmur mənə o gözlər
Qara çadrasını çəkib xəlvəti (10, səh.3).

Tərcümə çox uğursuz, şeiriyyətdən uzaq bir beytlə başlayır:

Səngiyib sinəmin yara böhranı,
Gəmirir içimi o sərxoş qada.

Buna baxmayaraq, sonrakı hissələrdə tərcüməçi Yesenin ruhuna xeyli yaxınlaşmış, orijinala maksimum yaxın olmağa çalışmışdır. Yuxarıdakı tərcümelərə irad tutduğumuz bir məqamı – çayxana sahibinin özünün şairin qulluğunda durması məsələsini də tərcüməçi ustalıqla tuta bilmişdir:

Çayxana sahibi bayaqdan bəri,
Rusun qabağında şan həvəsinə
Özü çay daşıyır məndən ötəri,
Tünd araq yerinə, mey əvəzinə.

Yuxarıda da qeyd etmişdik ki, bu şeirdə əsas məqamlardan biri üçüncü və sonuncu bəndlərdə təkrar olunan beytdir:

Незадаром мне мигнули очи,
Приоткинув черную чадру.

Beytin tərcüməsi sanki maraqlı kimi görünür:

Havayı göz vurmur mənə o gözlər,
Qara çadrasını çəkib xəlvəti.

Amma, orijinalda olduğu kimi, burada da göz vurmanın keçmiş zamanda verilməsi (orijinalda: «мигнули») daha yaxşı olardı. Qeyd edək ki, tərcüməçilərdən üçü – Qoca Xalid, Firuz Mustafa və Eyvaz Borçalı bu beytin tərcüməsini hər iki bənddə sabit saxlaya bilmişlər. Bununla yanaşı qeyd edək ki, Qoca Xalid və Firuz Mustafanın tərcüməsində şeiriyyətin zəifliyi də göz qabağındadır.

Beşinci bəndin ikinci misrasına nəzər salaq:
Sökən dan yerinə bənzər camalı.

Dilimizdə “dan yeri sökmür”, “sökülür”. Məsələn: dan yeri söküləndə, yəni səhərin lap erkən çağı. Eyni məsələ ilə sonuncu bəndin ikinci misrasında da rastlaşırıq.

Onsuz da bağ yolu daha sərfədi.

Buradakı “sərfə” sözü “sərfəli” sözünün natamam bir formasıdır. Əlbəttə, bu hər iki halın heca xətrinə yazıldığı məlumdur və poeziyada bəzən belə şeylərə yol verilə bilər. Amma, hər halda, bunlar olmasa daha yaxşı olardı.

Ədəbiyyat

1. *Есенин С.А.* Полное собрание сочинений. В 7-ми томах. Главный редактор Ю.Л.Прокушев. Т.1. Москва, «Наука» – «Голос», 1995.
2. *Sergey Yesenin. Şeirlər və poemalar* (Tərcümə: Əliağa Kürçaylı). Bakı, Azərənəşr, 1975.
3. *Sergey Yesenin. Şeirlər və poemalar* (Tərcümə: Əliağa Kürçaylı). Bakı, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1965.
4. *Sergey Yesenin. Qadına məktub.* Şeirlər və poema (Tərcümə: Əliağa Kürçaylı). Bakı, Gənclik, 1970.
5. *Dünya uşaq ədəbiyyatı kitabxanası.* Bakı, Gənclik, 1987.
6. *Гулузаде Я.М.* Qız nədi, qəfəsdə saxlamaq nədi... Тезисы научно – методической конференции «Художественный перевод: теория, практика, преподавание». Баку, 2002.
7. *Yaz suları, Dan söküləndə, İlk...* Rus klassik poeziyası *Qoca Xalidin tərcüməsində.* Bakı, Şirvanəşr, 1997.
8. *Первана Мамедова.* Сергей Есенин на Азербайджанском языке. Баку, 2003.
9. “Yeni Azərbaycan” qəzeti, 29 aprel, 2005.
10. *Sergey Yesenin. Fars havaları* (Tərcümə: Eyvaz Borçalı). Bakı, Adiloğlu, 2010.

Резюме

«Персидские мотивы» на азербайджанском языке:

6 переводов одного стихотворения

Статья посвящена анализу переводов на азербайджанский язык первого стихотворения цикла «Персидские мотивы» – «Улеглась моя бывшая рана...». В статье проанализированы переводы Алиаги Кюрчайлы, Сиявуша Мамедзаде,

Фируза Мустафы, Годжа Халида и Эйваза Борчалы, проведены взаимные сопоставления.

Summary

"Persian Motifs" in Azerbaijani Language: Six Translations of One Poem

The article is dedicated to the analysis of the translations referring to the first poem of "Persian Motifs" series. It further involves the appropriate and comparative analyses of the translations carried out by Aliaga Kurchayli, Sayavush Mammadzadeh, Firuz Mustafa, Qoja Khalid and Eyvaz Borchali.

Rəyçi: Arzu Hüseynova
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru